

Астрид Линдгрен

МОЈ СИН МИО

Превео
Чедомир Цветковић

ОДИСЕЈА
Београд, 2009.

Путовао је и дању и ноћу

Да ли је неко слушао радио 15. октобра прошле године? Да ли је неко чуо да се тражи нестали дечак? Ево како је обавештење гласило:

„Стокхолмска полиција тражи деветогодишњег Буа Вилхелма Улсона који је прекјуче, у 18 часова, нестао из своје куће у улици Упландс 13. Бу Вилхелм Улсон има плаву косу, плаве очи и у време нестанка носио је браон панталоне, сиви штрикани џемпер и црвену капицу. Информације о несталом детету јавити дежурној служби полиције.”

Да, тако је гласило обавештење. Али, о дечаку никада није стигла никаква информација. Нестао је. Нико није знао куда је отишао. Нико то није знао. Осим мене. Јер ја сам Бу Вилхелм Улсон.

Желео сам да могу бар Бенки све да испричам. Играо сам се с Бенком. И он живи у улици Упландс. Он се, у ствари, зове Бенгт, али га сви зову Бенка. Наравно, ни мене нико не зове Бу Вилхелм Улсон. Зову ме само Бусе.

Дакле, звали су ме Бусе. Али, сада, кад сам нестало, не могу никако да ме зову. Само су ме тета Едла и чика Сикстен звали Бу Вилхелм. У ствари, чика Сикстен ме никако и није звао. Никада није разговарао са мном.

Тета Едла и чика Сикстен су ме примили у кућу да се старају о мени. Код њих сам дошао кад сам имао годину дана. Пре тога сам био у прихватилишту за децу. Одатле ме је тета Едла узела. Заправо, желела је девојчицу, али тада у прихватилишту није било девојчица. Због тога је узела мене. Чика Сикстен и тета Едла не воле дечаке. Нарочито кад одрасту и имају осам, девет година. Сматрали су да правим превелику буку у кући, да после играња у улици Тегнерлинден уносим много блата, да разбацујем по кући своју одећу и да говорим и смејем се сувише гласно. Тета Едла је стално говорила да је дан кад сам дошао у њихову кућу био несрећан. Чика Сикстен није никада ништа о томе говорио. Мада би понекад рекао: „Слушај ти, изађи напоље да не морам да те гледам.”

Најчешће сам био с Бенком. Његов отац је увек много разговарао са њим, помагао му да направи моделе авиона и повлачио црте на кухињским вратима да би видео колико је Бенка порастао. И сличне ствари. Бенка је могао сло-

бодно да се смеје и прича, и да разбацује одећу по кући колико год жели. Његов тата га је упркос томе много волео. Код Бенке су могла да долазе сва деца да се играју. Код мене нико није могао да дође, јер је тета Едла говорила да по њеној кући деца не могу да трче. С тим се слагао и чика Сикстен. „Довољно је што у кући већ имамо једног неваљалца”, говорио је.

Понекад, кад бих увече легао да спавам, пожелео бих да је Бенкин отац и мој отац. А онда сам се питао какав је био мој прави отац и зашто нисам могао да будем код њега и код своје праве маме, уместо што сам годину дана био у прихватилишту за децу без родитеља, а затим код тета-Едле и чика-Сикстена. Тета Едла ми је рекла да је моја мама умрла на порођају, кад сам се родио. А ко ми је отац – нико није знао, рекла је. „Али се може претпоставити какав је дрипац био.” Понекад сам лежао и плакао мислећи на тату.

Једина особа која је увек била љубазна према мени била је тета Лундин у продавници воћа. Често ми је давала слаткише. Питам се ко је, у ствари, тета Лундин. Јер, код ње је све и почело оног дана у октобру прошле године.

Тог дана, тета Едла ми је више пута рекла да је била несрећа што сам дошао у њихову кућу. Око шест сати поподне рекла ми је да отрчим до

пекаре у улици Дротнин и купим јој једну врсту двопека који је волела. Набио сам на главу своју црвену штрикану капу и пошао ка пекари.

Кад сам пролазио поред продавнице воћа, тета Лундин је стајала на вратима. Зауставила ме је, ухватила ме за браду и дуго, дуго ме посматрала. Онда је рекла:

„Хоћеш ли једну јабуку?”

„Врло радо, хвала”, одговорио сам. Онда ми је дала црвену јабуку која је баш лепо изгледала. И рекла је:

„Хоћеш ли да бациш у поштанско сандуче једно писмо?”

„Да, наравно да хоћу”, одговорио сам. Онда је написала неколико редова на једној карти и пружила ми је.

„Збогом, Бу Вилхелме Улсоне”, рекла ми је тета Лундин. „Збогом, збогом, Бу Вилхелме Улсоне.”

Било ми је чудно. До тада ме је увек звала само Бусе.

Потрчао сам према поштанском сандучету у другој улици. И баш кад је требало да убацим карту у сандуче, спазио сам да карта светли и пламти, као да гори. Да, слова која је тета Лундин написала светлела су као у пламену. Нисам могао да одолим а да не прочитам. Ево шта је писало на карти:

*Краљу Далеке Земље,
онај кога толико дуго тражиш је на путу
ка теби. Путоваће и дању и ноћу, а у руци
носи знак, златну јабуку.*

Ништа нисам разумео. Али су ми целим телом прошли чудни жмарци. Пожурио сам да убацим карту у сандуче.

Ко је тај што путује и дању и ноћу? И ко носи у руци златну јабуку?

Онда сам почео да загледам јабуку коју сам добио од тета-Лундин. Јабука је била од злата. Заиста је златна, рекао сам. У рукама сам имао златну јабуку.

Замало сам заплакао. Не баш сасвим, али замало. Осећао сам се усамљеним. Отишао сам и сео на једну клупу у улици Тегнерлинден. Тамо није било никога. Сви су већ отишли кући на вечеру. У парку је било тмурно и мрачно, а почела је и да сипи киша. Али је у кућама унаоколо сијало светло. Могао сам да видим да светло гори и у Бенкиној соби. Сад он тамо седи с татом и мамом и једе грашак и палачинке. Чинило ми се да где год гори светло, тамо седе деца са својим татама и мамама. Само сам ја седео напољу у мраку. Сâм. Сâм са златном јабуком са којом нисам знао шта да радим.

Тако размишљајући, пажљиво сам је ставио на клупу поред себе. У близини је био улични фењер па је светлост фењера падала на мене и јабуку. Али је светло обасјало и још нешто што је лежало на земљи. Била је то пивска флаша, наравно, празна. Неко је ставио комадић дрвета у грлић флаше. То су мала деца која се пре подне играју у Тегнерлиндену. Подигао сам флашу, сео и прочитао шта пише на етикети. „Акционарско предузеће Стокхолмска пивара, класа 2.” И док сам ту

седео и читао, спазио сам да се нешто у флаши мрда.

У причи из *Хиљаду и једне ноћи* коју сам једном позајмио из библиотеке, у флаши је био заробљен дух. Али, то се десило далеко, у Арабији, и пре хиљаду година, и сигурно не може сад да буде у обичној пивској флаши. Уосталом, прилично је ретко да се у пивским флашама стокхолмске пиваре нађу духови. Али, у сваком случају, овде се налазио један. Био је ту, часна реч, дух је седео у флаши. Видело се да жели да изађе. Показивао је на дрвени запушач којим је флаша била затворена и гледао у мене. Нисам био вичан у опхођењу с духовима, па сам се мало плашио да извадим чеп. Најзад сам га, ипак, извукао, а онда је дух уз велику буку излетео из флаше и почео да расте док није постао тако велики, о, тако велики да је на крају био већи од свих кућа у улици Тегнерлинден. Тако духови обично и раде, могу да се смање и стану у једну флашу, а наредног тренутка могу да порасту и постану велики као кућа.

Нико ми неће веровати колико сам се уплашио. Дрхтао сам целим телом. Онда ми се дух обратио. Глас му је био страховито бучан, а ја сам у том тренутку помислио да би требало да га чују тета Едла и чика Сикстен који су увек тврдили да ја прегласно говорим.

„Дечаче”, рекао ми је дух, „ти си ме ослободио из затвора. Реци ми чиме да те наградим.”

Али ја нисам хтео никакву награду само зато што сам извукао мали чеп из грлића флаше. Дух ми је испричао како је претходне вечери дошао у Стокхолм и увукао се, смањен, у флашу да преспава. За духове су флаше најлепше место за спавање. Али, док је спавао неко му је затворио излаз и да га нисам ја спасао, можда би у њој остао хиљаду година, док чеп не иструли.

„А то не би било по вољи мом господару краљу”, рекао је дух више као за себе.

Тада сам се охрабрио, па сам упитао:

„Душе, одакле ти долазиш?”

„Долазим из Далеке Земље.”

Рекао је то тако гласно да ми је загрмело у глави, а нешто у његовом гласу је у мени пробудило чежњу да одем у ту земљу. Осетио сам да не бих могао да живим ако не одем тамо. Подигао сам руке према духу и узвикнуо:

„Поведи ме! О, поведи ме у Далеку Земљу! Тамо је неко ко ме чека.”

Дух одмахну главом. Кад сам му пружио златну јабуку, дух гласно узвикну:

„Па ти носиш у руци знак! Ти си, дакле, тај по кога сам ја и дошао. Ти си онај кога краљ толико дуго тражи!”

Сагнуо се и подигао ме у наручје. Све је око нас певало и грмело кад смо полетели кроз свемир. Оставили смо далеко испод себе улицу Тегнерлинден, мрачну Тегнерлинден и све куће из чијих је прозора допирала светлост и у којима су деца седела и вечерала са својим татама и мамама. Док сам ја, Бу Вилхелм Улсон, летео високо, испод звезда.

Били смо далеко изнад облака и јурили смо брже од муње, бучнији од грмљавине. Звезде, месеци и сунца су пуцкетали око нас. Понекад би настао потпуни мрак, као да је ноћ, понекад је сијала тако снажна бела светлост да сам морао да жмурим.

„Путовао је и дању и ноћу”, шапутао сам у себи. „Тако је стајало на дописници.”

А онда је дух испружио руку право испред нас и показао на нешто далеко, нешто зелено, што је лежало у мирној плавој води, обасјано снажним светлошћу.

„Ено, тамо је Далека Земља”, рекао је дух.

Спустили смо се према земљи. Било је то острво које је пливало по мору. А у ваздуху се осећао мирис хиљаду ружа и љиљана и чула се дивна музика која је била лепша од било које музике на свету.

Доле, на морској обали, уздизао се велики бели замак. Спустили смо се тамо.

Неко нам се приближавао ходајући обалом. Био је то мој отац краљ. Чим сам га видео, препознао сам га. Знао сам да је то мој отац. Краљ рашири руке и ја му се бацих право у загрљај. Дуго ме је држао у загрљају. Дуго нисмо ништа рекли један другоме. Само сам држао руке око његовог врата, најчвршће што сам могао.

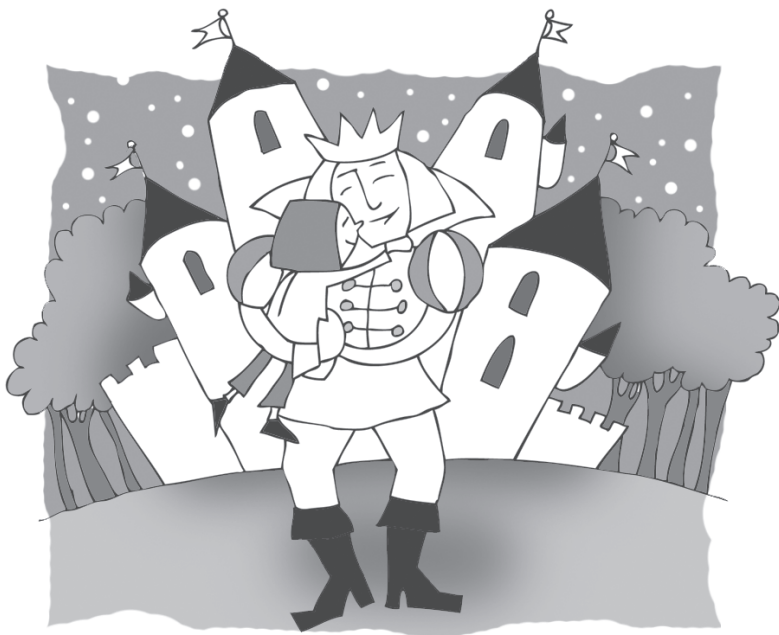
О, колико сам у том тренутку желео да тета Едла види мог оца краља, како је леп и како му одећа светлуца од злата и дијаманата. У лицу је био сличан Бенкином оцу, премда лепши. Штета што тета Едла није могла да га види. Онда би схватила да мој отац није никаква пропалица.

Али је тета Едла била у праву кад је рекла да је моја мама умрла док ме је рађала. А глупим људи-

ма из прихватилишта за децу никада није пало на памет да обавесте мог оца краља о томе где се налазимо. И он ме је тражио девет дугих година. Толико сам срећан што сам коначно нашао оца.

Овде сам већ прилично дуго. Све време ми је лепо. И сваке вечери мој отац краљ долази у моју собу где правимо моделе авиона и разговарамо.

Растем и осећам се добро овде, у Далекој Земљи. Мој отац краљ сваког месеца повлачи црте на кухињским вратима да види колико сам порастао.

„Мио, сине мој, опет си баш доста порастао”, каже кад се сретнемо.

„Мио, сине мој”, каже, а то звучи тако нежно и топло. Како ствари стоје, ја се више и не зовем Бусе.

„Тражио сам те девет дугих година”, говори мој отац краљ. „Лежао сам ноћу и у себи говорио ‘Мио, сине мој’. Претпостављао сам да се тако зовеш.”

Ето, то се сад видело. То са мојим именом Бусе било је погрешно, као и све друго у вези с мојим животом у улици Упландс. Сад је то исправљено.

Много волим свог оца краља и он мене много воли.

Желео бих да Бенка сазна за све ово. Мислим да ћу му написати писмо, ставити га у флашу, затворићу је чепом и бацити је у плаво море које окружује Далеку Земљу. Кад Бенка буде са својим татом и мамом у њиховој викендици на Баксхолму, можда ће флаша допловити тамо баш у тренутку кад се он буде купао. Било би то лепо. Јер, било би весело кад би Бенка сазнао о свим чудима која су ми се догодила. Онда би могао да телефонира полицији и обавести је да је Бу Вилхелм Улсон, који се у ствари зове Мио, на сигурном у Далекој Земљи, где му је лепо и добро код његовог оца, краља.

У ружичњаку

Не знам тачно како да напишем Бенки писмо. Ово што сам доживео не личи ми ни на шта што је неко други доживео, зато и не знам како да све испричам тако да Бенка стварно разуме. Размишљао сам о чему бих могао да му пишем, али никако није ишло. Можда бих могао да му напишем, рецимо ово: „Овде сам доживео нечувене ствари.” Али Бенка ипак не би могао да зна како је овде, у Далекој Земљи. А морао бих да му пошаљем бар десетак флаша да бих му испричао све о свом оцу краљу и његовом ружичњаку и Јум-Јуму, мом лепом коњићу Мирамису и о окрутном витезу Катоу из Спољне Земље. Не, не бих могао да му испричам све што сам овде доживео.

Већ првог дана ме је мој отац краљ одвео у свој ружичњак. Било је поподне, ветар је шуштао по дрвећу. Док смо ишли према ружичњаку, чуо сам дивну музику која је звучала као да хиљаду звона звони у исти мах. Била је то тиха,

али ипак довољно јасна музика да нам је, док смо је слушали, срце подрхтавало.

„Чујеш ли сребрне тополе?” – питао ме је мој отац краљ. Све време док смо шетали, држао ме је за руку. Тета Едла и чика Сикстен то ни-

кад нису радили. Због тога сам толико волео што сам тако ишао држећи за руку свог оца краља, иако сам већ био престар за то.

Ружичњак је био опасан високим зидом. Мој отац краљ отворио је мала врата и нашли смо се у ружичњаку.

Једном, давно, био сам са Бенком у њиховој викендици на Баксхолму. Сунце је залазило, а ми смо седели на једној равној каменој плочи и пецали. Небо је било сасвим црвено а вода тиха. Било је то доба године кад трнове руже цветају, а одмах иза камене плоче расло је много трнових ружа. Мало даље, с друге стране залива, чуо се гласан пој кукавице. Тада сам мислио да је тај приказ нешто најлепше на свету. Наравно, не мислим на ону кукавицу, јер њу нисам ни видео, али је њена песма чинила да и све остало буде лепше него што би било без кукавичје песме.

Нисам био толико глуп да било шта о томе кажем Бенки, али сам све време у себи говорио: „Па, ово је нешто најлепше на свету.”

Али, тада још нисам видео ружичњак мог оца краља. Нисам видео његове руже, све његове лепе, лепе руже које су се њихале на поветарцу, ни његове беле љиљане како се љуљају на ветру. Нисам видео његове тополе које имају сребрне листове и расту тако високо према небу да с вечери њихови врхови горе на светлости звезда. Нисам видео ни његове беле птице које лете по ружичњаку. И нисам никад чуо нешто слично песми или музици коју производи лишће топола. Нико нигде није чуо ни видео све те лепоте које сам видео и чуо у ружичњаку мог оца краља. Стајао сам мирно држећи за руку свог оца краља. Желео сам да осетим да је ту, уз мене, јер је било тако лепо гледати и слушати сву ту лепоту. А мој ме је отац краљ помиловао по образима и рекао: „Добро је што си срећан. Само ми буди срећан, Мио, сине мој.”

Онда је отишао да разговара с вртларом који је стајао у врту и чекао га. А ја сам трчао по ружичњаку загледајући све што се у њему налазило. Скоро ми се завртело у глави од све те лепоте, осећао сам се као да сам сав сачињен од слатких снова. Ноге су ми биле тако лаке и

веселе да нисам могао да мирујем, а руке толико снажне. Зажелео сам да је Бенка ту, поред мене, да могу да се рвем са њим, наравно, у шали. Да, баш сам желео да је Бенка са мнош. Јер, желео сам да имам поред себе неког мојих година да поделимо све што ме окружује. Али, јадни Бенка је сада у улици Тегнерлинден, а тамо сигурно, као и обично, дува ветар и пада киша, и мрачно је и тмурно. Сада већ зна да сам нестао и пита се куд сам то отишао и да ли ће ме икада више видети, јадни Бенка! А било нам је веома лепо и весело заједно, чезнућу за њим овде, у ружичњаку мог оца краља.

Од свега што сам иза себе оставио, само ми он недостаје. Добро, можда и тета Лундин, јер је увек била љубазна и добра према мени. Ипак, највише сам мислио на Бенку, и неко време сам ћутећи ишао по једној малој кривудавај стази у ружичњаку. Осећао сам као да слатки сок излази из мене, па сам био мало тужан и ходао спуштене главе. Онда сам изненада подигао поглед и испред мене је на стази стајао... Да, скоро сам поверовао да је то Бенка. Али, то није био он. Био је то Јум-Јум. Иако, наравно, нисам знао да је то Јум-Јум. Био је то дечак који је имао тамно-риђу косу као Бенка и очи исте браон боје.

„Ко си ти?“ – упитао сам.

„Ја сам Јум-Јум”, одговорио је.

Онда сам видео да баш и не личи много на Бенку. Изгледао је озбиљније и љубазније. Наравно, и Бенка је пријатан, отприлике као и ја, тако умерено, али ипак смо понекад умели да јурнемо један на другог и да се порвемо. Понекад бисмо се наљутили један на другог, али смо, наравно, опет били пријатељи. Али, са Јум-Јумом нисам могао да се рвем. Некако је био исувише фин за тако нешто.

„Хоћеш ли да знаш како се ја зovem? Зовем се Бусе, не, то је било пре, зовем се Мио.”

„Ја већ знам да се ти зовеш Мио”, рекао је Јум-Јум. „Наш господар, краљ, послао је вест у цело краљевство да је Мио дошао кући.”

Замислите! Мој отац краљ био је толико срећан што ме је пронашао да је осећао потребу да о томе обавести све становнике краљевства. Кад сам чуо за то био сам веома срећан, иако ми је деловало помало детињасто.

„Имаш ли ти, Јум-Јуме, оца?” – упитао сам га надајући се и желећи да га има, јер сам дуго био без оца па знам како је то тужно.

„Наравно да имам оца”, рекао је Јум-Јум. „Он је управник ружичњака нашег господара. Хоћеш ли да пођеш са мном да видиш где живим?”

Рекао сам му да хоћу. Он је поскочио и пошао испред мене кривудавом стазом ка удаљеном

углу ружичњака. Тамо се налазила мала бела кућа са сламнатим кровом, баш као кућице у бајкама. Све, зидове и кров куће, покривале су руже, тако да се једва и видело нешто од куће. Прозори су били отворени па су беле птице улетале и излетале из куће кад год пожелеле. Испред куће су били клупа и сто и велики низ кошница са пчелама које су зујале по ружама. Око куће је било много ружа у жбуновима, и топола, и врба са сребрним лишћем. Неко из кухиње је довикнуо:

„Јум-Јуме, јеси ли заборавио на ручак?”

Особа која је то рекла била је Јум-Јумова мајка, која је изашла на праг куће, ту је стала и смешила се. Онда сам видео да баш личи на тета-Лундин, мада је можда мало лепша. Али је на округлом лицу имала исте јамице као тета Лундин, руком ми је подигла браду, баш као тета Лундин онда кад ми је рекла: „Збогом, збогом, Бу Вилхелме Улсоне”. Али је Јум-Јумова мама рекла:

„Добар дан, добар дан, Мио! Хоћеш ли да ручаш са Јум-Јумом?”

„Да, хвала, хоћу радо. Ако вам то не причињава тешкоће.”

Јум-Јум и ја смо онда сели за сто испред куће. Његова мама је донела два дубока тањира са џемом од јагода и млеко. Јум-Јум и ја смо се тако набокали да нам се чинило да ћемо пући, гледали

смо један у другог и смејали се. Био сам срећан што сам срео Јум-Јума. Једна од белих птичица је долетела и кљуцнула мало џема из мог тањира. На то смо се Јум-Јум и ја насмејали, ја више од њега.

Тада је мој отац краљ дошао с управником ружичњака који је био Јум-Јумов отац. Изненада ми је пало на памет да мој отац краљ можда не воли што ту седим, ручам и гласно се смејем. Тада још нисам знао колико је мој отац краљ добар човек и колико ме воли ма шта ја радио и колико жели да се смејем.

Кад ме је спазио, мој отац краљ је застао и рекао: „Мио, сине мој, ти ту седиш и смејеш се.”

„Да, оче, извини”, рекао сам јер сам мислио да мој отац краљ можда не воли што се гласно смејем, као што то нису волели чика Сикстен и тета Едла.

„Смеј се још више”, рекао је мој отац краљ. Онда се окренуо према управнику ружичњака и рекао нешто веома необично.

„Волим цвркут птица. Волим музику коју производе тополе. Али највише волим кад се мој син смеје у ружичњаку.”

Тада сам први пут разумео да никада не треба да се плашим свог оца краља. Ма шта будем радио, он ће ме нежно погледати, као сада док стоји са руком на рамену управника ружичњака, а ове беле птице лете око нас. А кад сам то схватио, био сам срећнији него икада у животу. Био сам толико срећан да сам морао да се смејем на сав глас. Забацио сам главу и смејао се тако гласно да су се птице скоро уплашиле. Јум-Јум је сигурно мислио да се ја и даље смејем због оне птице која је узела мало џема из мог тањира, па се и он још више смејао, а онда су се смејали и мој отац краљ и Јум-Јумови тата и мама. А ја нисам знао чему се они смеју. Али сам знао да се ја смејем због свог доброг оца.

Кад смо Јум-Јум и ја ручали, истрчали смо у ружичњак, превртали се преко главе на трави и играли се жмурке кријући се иза жбунова ружа. У ружичњаку је било толико места за скривање да сам помислио да бисмо Бенка и ја били срећни да је у Тегнерлиндену и у околини био ма и десети део таквих скровишта. Хоћу да кажем да би Бенка био срећан – ја, срећом, нећу никада више имати потребе да тражим скровита места у Тегнерлиндену.

Почело је да се смркава. Над целим ружичњаком спустила се мекана, плава магла. Беле птице

су зацвркатале и потражиле своја гнезда. Сребрне тополе су такође ућутале. У ружичњаку је завладала потпуна тишина. Али је на врху једне сребрне тополе стајала једна усамљена црна птица и певала. Певала је лепше од свих белих птица заједно и имао сам утисак као да пева баш само за мене, јер је певала тако да сам осећао бол.

„Сад ће вече и ноћ”, рекао је Јум-Јум. „Морам да идем кући.”

„Немој, немој још да идеш”, рекао сам му, „јер не желим да будем сам са том необичном песмом. Јум-Јуме, каква је то птица?” – питао сам показујући у правцу црне птице.

„Не знам”, рекао је Јум-Јум. „Ја је зовем Тужна птица. Само зато што је црна. Можда се другачије зове.”

„Мислим да је не волим”, рекао сам.

„А ја је волим”, рекао је Јум-Јум. „Тужна птица има тако лепе очи. Лаку ноћ, Мио”, рекао је и отрчао кући.

У том тренутку дошао је мој отац краљ. Узео ме је за руку па смо тако ишли кроз ружичњак кући. Тужна птица је наставила да пева, али док сам држао за руку свог оца краља нисам више осећао бол, већ сам, напротив, желео још, још, још.

Последње што сам видео пре него што смо прошли кроз капију дворишта, било је како је Тужна птица раширила своја широка црна крила и одлетела право у небо. И видео сам да су тамо почеле да сијају три мале звезде.